

Романюк О. С.

Національний університет «Одеська морська академія»

ТАКТИЛЬНА ПОВЕДІНКА АМЕРИКАНСЬКИХ І УКРАЇНСЬКИХ ЖІНОК ПІД ЧАС РОМАНТИЧНОГО ЗНАЙОМСТВА

У статті охарактеризовано вплив дейтинг культур на фемінну тактильну поведінку. Порівняльне дослідження демонструє нові уявлення про відмінні і спільні риси культурних вподобань щодо таксеміки серед американських ($N_{US} = 170$) і українських жінок ($N_{UA} = 173$), вживаних під час романтичного знайомства з чоловіками. Вибірка дослідження становила вісімнадцять груп тактильної поведінки, до яких увійшли 418 зразків тактильних засобів спілкування американських жінок і 267 зразків тактильних засобів спілкування українських жінок. Вищезазначені зразки тактильної поведінки жінок було згруповано відповідно до фокусу об'єкта: самоорієнтовані та контакто-орієнтовані. До самоорієнтованих виділено сім тактильних засобів спілкування: поправлення зачіски, поправлення одягу, тримання рук спереду, тримання рук за спиною, торкання грудей, торкання обличчя, покусування нижньої губи. До контакто-орієнтованих віднесено одинадцять тактильних засобів спілкування: обійми, тримання за руки, поцілунок, рукостискання, поплескування, погладжування, танець, стрибки на руки, пестощі носами, масаж плечей. За результатами дослідження очікувані відмінності між зазначеними культурами були частково підтримані з урахуванням показника вагомості впливу. Так, наприклад, найяскравішою відмінною рисою, типовою для американських жінок, було тримання за руки (значний вплив $\phi = ,53$) і рукостискання для українських жінок (значний вплив $\phi = ,51$). Серед інших відмінних рис виявлено преференцію американських жінок до поцілунків (від малого до посереднього впливу $\phi = ,12$), поплескування (від малого до посереднього впливу $\phi = ,16$), і навпаки, преференцію українських жінок щодо тримання рук спереду (посередній вплив $\phi = ,24$). Зовсім нетиповими для американських жінок були покусування нижньої губи з метою спокусити чоловіка під час першого романтичного знайомства. Своєю чергою нетиповими для українських жінок були: тримання рук за спиною, обійми, стрибки на руки, пестощі носами, масаж плечей. Спільними рисами в американській та українській дейтинг культурах відзначено такі: поправлення зачіски, поправлення одягу, торкання грудей, торкання обличчя, погладжування, танець, тримання під руку. Окрім цього, посилюється теорія про контактність американської та української дейтинг культур.

Ключові слова: тактильна поведінка, фемінні тактильні засоби спілкування, знайомство віч-на-віч, первинна романтична інтеракція, американська дейтинг культура, українська дейтинг культура, романтична діада.

Постановка проблеми. Таксеміка є фундаментальною основою невербальної комунікації співрозмовників, змістове наповнення якої набуває різних варіацій під впливом низки соціальних факторів. До основних чинників впливу відносять культурну приналежність, вік комунікаторів, гендер, соціальний статус і тип міжособистісних відносин. Особливої уваги заслуговує комунікативне середовище, яке, безсумнівно, значною мірою впливає на перебіг романтичної інтеракції. До комунікативного середовища належать: (і) перцептивні основи навколишнього середовища (неофіційні, теплі, приватні, незнайомі, вільні та близькі); (ii) фіксовані особливості навколишнього середовища (романтичне фізичне середовище: романтичні умови, вечірній час, тьмяне і м'яке освітлення, природні звуки);

(iii) варіативні особливості навколишнього середовища (просторове середовище: інтимне – випадкове-особисте) [9].

Проте неоднозначність у кодуванні та декодуванні тактильних засобів спілкування може призвести до непорозумінь між співрозмовниками різної культурної приналежності, що, безумовно, впливає на подальший розвиток міжособистісних стосунків. Так, наприклад, тактильні засоби спілкування є цілком доречними в одних культурах, тоді як для інших культур вони вважаються проявом інвазії і надто відвертими під час першої зустрічі. Урахування культурних уподобань щодо тактильної поведінки під час романтичних знайомств передбачає вживання адресантом й адресатом належних тактильних засобів спілкування, що надалі забезпе-

чує позитивні результати для обох співрозмовників, зокрема, створення першого враження, отримання задоволення від зустрічі, можливість продовжити спілкування на наступних побаченнях тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Невербальна поведінка співрозмовників відбувається через різні комунікативні канали [2] і класифікується на кінетичні (жести, міміка, поза, погляд), такесичні (дотики у різних формах) та проксемічні (дистанція між адресантом і адресатом). Проте останнім часом науковий інтерес невербалістів привертає саме тактильний канал і його вплив на функціонування міжособистісних відносин [5]. Адже саме через тактильні засоби спілкування відбувається самопізнання і осягнення буття, що є достовірним і цілісним [1, с. 36]. Тактильні засоби спілкування характеризуються тривалістю контакту, інтенсивністю, інтимністю, типом стосунків між адресантом й адресатом та частинами тіла, за допомогою яких і до яких застосовано дотик [3]. Проте найбільший вплив на прагматичний розвиток міжособистісних відносин відіграє культура. Загалом, дейтинг культура, в яких тактильні засоби є досить поширеним явищем серед співрозмовників, належать до контактних (*high-contact cultures*). І навпаки, якщо тактильні засоби спілкування є обмеженими або взагалі відсутні, то така культура характеризується як дистантна (*low-contact cultures*).

Порівняльний аналіз тактильної поведінки у різних дейтинг культурах був об'єктом дослідження багатьох науковців. Так, наприклад, за результатами досліджень встановлено, що до контактних культур належать країни Латинської Америки, Близького Сходу та Південної та Східної Європи [7]. Проте, за науковою позицією Едварда Холла, американці та німці належать до дистантних культур, а італійці, навпаки, до контактних [8]. Також учені стверджували, що є чітке розмежування навіть усередині країни, наприклад, південці вважаються емоційно виразнішими, ніж сіверяни [10, с. 372]. Виявлено, що американські та італійські жінки однаково контактні, а німецькі жінки проявляють більше тактильності, ніж жінки у будь-якому суспільстві [14, с. 298]. Схожої позиції дотримувались Вілліс і Раудон, зазначаючи, що жінки Далекого Сходу більше уникають дотиків, ніж середземноморські жінки; середземноморські жінки більше уникають дотиків, ніж жінки Близького Сходу, всі вони більше уникають дотиків, ніж американські жінки [17, с. 1027]. Серед європейських культур виявлено також низку спільних і відмінних рис тактильної поведінки, наприклад, більше дотиків спостерігалось серед італійських

та грецьких романтичних діад, ніж серед англійських, французьких та голландських [11, с. 281].

Таке наукове розмаїття досліджень до вивчення впливу дейтинг культури на фемінну тактильну поведінку спонукає наш науковий інтерес до порівняння найбільш дослідженої американської дейтинг культури з найменш дослідженою українською дейтинг культурою.

Постановка завдання. Дослідження романтичної інтеракції на різних етапах міжособистісних відносин з їх динамікою, культурним і соціальним підґрунтям має базуватися на комплексному підході, враховуючи взаємозалежні змінні (об'єктивні/суб'єктивні інтегративні ознаки) [12, с. 370]. З огляду на фокус нашого дослідження тактильну поведінку під час романтичного знайомства зумовлено такими взаємозалежними змінними, як: *контекст* (об'єктивні інтегративні ознаки: місце, оточення, час, частота романтичних побачень тощо); *комуніканти* (суб'єктивні інтегративні ознаки: стать, вік, освіта, попередній досвід, культура тощо). Тому *метою дослідження* є виявлення культурних уподобань фемінної тактильної поведінки, враховуючи всі взаємозалежні змінні. Відповідно до мети дослідження аналітичною базою обрана тактильна поведінка учасниць американського дейтинг-шоу "The Bachelor US" і українського дейтинг-шоу «Холостяк» [15; 16]. Визначено, що науковий інтерес до медіа персонажів ґрунтується на тих же засадах, які вказують на реальні соціальні зв'язки між адресантом і адресатом [4, с. 129; 6, с. 165]. Окрім того, популярність дейтинг-шоу з 2002 року більше ніж у тридцяти країнах світу викликає науковий інтерес з точки зору міжкультурних стандартів тактильної поведінки під час романтичних знайомств і зумовлює актуальність дослідження.

Виклад основного матеріалу.

Для аналізу фемінної тактильної поведінки було обрано 170 американських жінок і 173 українські жінки. За суб'єктивними інтегративними ознаками встановлено, що вік американських жінок коливається від 21 до 35 ($M_{age} = 26,4$, $SD = 2,65$), а українських жінок – від 19 до 35 ($M_{age} = 24,1$, $SD = 3,29$). Відповідно до зайнятості американські та українські жінки були поділені на три групи: працюючі (96% і 74); студенти (3% і 14); безробітні (1% і 12); найпопулярнішими професіями є сфери бізнесу, моди, медицини, обслуговування. Варто зазначити, що представлені у статті дані було отримано з більшого дослідницького проєкту, присвяченого міжособистісній комунікації у дейтинг культурах [13], і повинні забезпечити достатню статистичну потужність ($>,80$), що означає, що результати тесту будуть вагомими, а розмір вибірки є достатнім.

З метою перевірки наявності асоціації між двома категоричними змінними, а саме американською і українською дейтинг культурами та виявленими тактильними засобами спілкування у межах кожної підкатегорії, було застосовано Критерій узгодженості Пірсона (критерій χ^2) з поправкою Йейтса для неперервності, адже кількість ступенів свободи дорівнювала одиниці ($df=1$) з рівнем значущості $\alpha=,05$. Для вимірювання сили зв'язку між двома змінними у таблицях взаємної спряженості 2 x 2 коефіцієнт Phi (ϕ) розраховувався як міра розміру впливу дейтинг культури на тактильну поведінку жінок. Усі статистичні розрахунки здійснювалися за допомогою програмного забезпечення SPSS Statistics версії 23.

Вибірка дослідження становила вісімнадцять груп тактильної поведінки, до яких увійшли 418 зразків тактильних засобів спілкування американських жінок і 267 зразків тактильних засобів спілкування українських жінок. Вищезазначені зразки тактильної поведінки жінок було згруповано відповідно до фокусу об'єкта: самоорієнтовані і контакто-орієнтовані. До самоорієнтованих виділено сім тактильних засобів спілкування: поправлення зачіски, поправлення одягу, тримання рук спереду, тримання рук за спиною, торкання грудей, торкання обличчя, покусання нижньої губи (див. табл. 1).

За представленими результатами можна зробити висновок, що описані сім груп самоорієнтованих тактильних засобів розподілено не однаково серед жінок. Тотожними в обох дейтинг культурах

виявились п'ять: поправлення зачіски, тримання рук спереду, поправлення одягу, торкання грудей, торкання обличчя. Основна їх відмінність припадає на тримання рук спереду, що є більш типовим для українських жінок з посередньою впливовістю ($\phi = ,24$). Щодо відмінних тактильних засобів спілкування, то можна спостерігати лише поодинокі випадки вживання тримання рук за спиною серед американських жінок і покусання нижньої губи серед українських жінок (див. табл. 1).

До контакто-орієнтованих віднесено одинадцять тактильних засобів спілкування: обійми, тримання за руки, поцілунок, рукостискання, поплескування, погладження, танець, стрибки на руки, пестоші носами, масаж плечей, тримання під руку (див. табл. 2).

Відповідно до отриманих даних серед одинадцяти груп контакто-орієнтованих тактильних засобів спілкування тотожними в обох дейтинг культурах виявились: тримання за руки, поцілунок, рукостискання, поплескування, погладження, танець, тримання під руку. Найбільш виразними з високою впливовістю виявились: тримання за руки серед американських жінок ($\phi = ,53$) і рукостискання серед українських жінок ($\phi = ,51$). З посередньою впливовістю на американську дейтинг культуру виявились дві групи тактильних засобів спілкування: поцілунок ($\phi = ,12$) і поплескування ($\phi = ,16$). Окрім того, було встановлено чотири відмінні тактильні засоби спілкування, вживані лише американськими жінками: обійми (з високим рівнем частотності) і стрибки на руки, пестоші носами,

Таблиця 1

Самоорієнтовані тактильні засоби спілкування

Тактильні засоби спілкування	Американські жінки		Українські жінки		критерій χ^2	Рівень значимості p	коефіцієнт ϕ
	№	%	№	%			
Поправлення зачіски	27	36,49	36	30,77	1,08	,29	ns
Тримання рук спереду	17	22,97	51	43,59	19,26	<,0001	,24
Поправлення одягу	12	16,22	13	11,11	,002	,96	ns
Торкання грудей	12	16,22	8	6,84	,54	,46	ns
Торкання обличчя	5	6,76	6	5,13	,0009	,97	ns
Тримання рук за спиною	1	1,35	–	–	–	–	–
Покусання нижньої губи	–	–	3	2,56	–	–	–
Разом	74	100	117	100	–	–	–

Примітка. ns – вплив статистично незначущий

масаж плечей, які спостерігалися лише у поодиноких випадках (див. табл. 2).

Отже, за представленими у виборці тактильними засобами спілкування, загальною кількістю 685 зразків, які були вживані американськими і українськими жінками, найуживанішими (тобто ті, які подолали 5% бар'єр відповідно до SPSS Statistics) виявились дев'ять груп серед американських жінок і п'ять серед українських жінок. Їх наочне співвідношення представлено на діаграмі 1.

Висновки і пропозиції. За результатами дослідження було встановлено, що під час романтичного знайомства американські жінки не бачать перешкод для обіймів, тримання за руки, стрибків на руки партнера, пестощів носами, масажу плечей та поцілунків незнайомця під час перших зустрічей віч-на-віч. Хоча й для українських

жінок занадто багато контактних засобів спілкування не сприймалося як небажане вторгнення в особистий простір чужою людиною, всі вони були здебільшого зосереджені в зоні рук. Відповідно, українські жінки надавали перевагу рукостисканню ніж триманню за руки, поцілункам, поплескуванням, стрибкам у руки партнера, пестощам носами, масажу плечей та погладжуванням, зберігаючи напівформальний стиль із незнайомцем під час романтичних знайомств. Таким чином, високий відсоток контакто-орієнтованої тактильної поведінки посилює теорію про контактність американської та української дейтинг культур. Перспективою подальших наукових розвідок вбачаємо вивчення впливу дейтинг культури на маскулінну тактильну поведінку під час міжособистісних інтеракцій.

Діаграма 1. Найуживаніші тактильні засоби спілкування у проаналізованих прикладах міжособистісної комунікації

Таблиця 2

Контакто-орієнтовані тактильні засоби спілкування

Тактильні засоби спілкування	Американські жінки		Українські жінки		Критерій χ^2	Рівень значимості	ф коефіцієнт
	№	%	№	%			
Обійми	164	47,67	–	–	–	–	–
Тримання за руки	131	38,08	42	28,00	93,46	<,0001	,53
Поцілунок	19	5,52	8	5,33	4,21	,04	,12
Рукостискання	11	3,20	93	62,00	88,52	<,0001	,51
Поплескування	11	3,20	1	0,67	7,16	,007	,16
Погладжування	2	0,58	2	1,33	,24	,62	ns
Танець	2	0,58	3	2,00	,0004	,98	ns
Тримання під руку	1	0,29	1	0,67	,48	,49	ns
Стрибки на руки	1	0,29	–	–	–	–	–
Пестощі носами	1	0,29	–	–	–	–	–
Масаж плечей	1	0,29	–	–	–	–	–
Разом	344	100	150	100	–	–	–

Примітка. ns – вплив статистично незначущий

Список літератури:

1. Бахтин Н. М. Из жизни идей. Статьи, эссе, диалоги. Москва : Лабиринт, 1995. 152 с.
2. Крейдлин Г. Е. Невербальная семиотика: язык тела и естественный язык. Москва : Новое литературное обозрение, 2002. 592 с.
3. Махній М. М. Соціальні нормативи тактильної поведінки. *Вісник психології і соціальної педагогіки. Збірник наукових праць*. 2010. Вип. 2. URL: http://www.psych.kiev.ua/Збірник_наук._праць._- Випуск_2.
4. Романюк О. С. Концептуальні основи структуризації розвитку взаємин романтичної діади. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філологічні науки*. 2018. № 1(87). С. 128–132.
5. Серякова И. И. Невербальный знак коммуникации в англоязычных дискурсивных практиках : монография. Киев : Изд. центр КНЛУ, 2012. 280 с.
6. Ступак І. В. Особливості реалізації фреймової моделі анкет учасників дейтинг-шоу в німецькій та українській лінгвокультурах. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2017. № 26. С. 164–167.
7. Dodd C. Dynamics of intercultural communication. Madison, WI : Brown and Benchmark. 1996. 333 p.
8. Hall E. T. The hidden dimension. Garden City, New York : Anchor/Doubleday. 1966. 201 p.
9. Knapp M. L., Hall J. A., Horgan T. G. Nonverbal communication in human interaction. Boston, MA : Wadsworth. 2014. 528 p.
10. Pennebaker J. W., Rimé B., Blankenship V. E. Stereotypes of emotional expressiveness of Northerners and Southerners: A cross-cultural test of Montesquieu's hypotheses. *Journal of Personality and Social Psychology*. 1996. Vol. 70, No 2. Pp. 372–380.
11. Remland M. S., Jones T. S., Brinkman H. Interpersonal Distance, Body Orientation, and Touch: Effects of Culture, Gender, and Age. *The Journal of Social Psychology*. 1995. Vol. 135, No 3. Pp. 281–297.
12. Romaniuk A. Basic universal units and components of romantic discourse based on the dating show patterns of dyadic interaction. *Analele Universității din Craiova, Seria Stiinte Filologice, Lingvistica*. 2017. No 1–2. Pp. 370–380.
13. Romaniuk A. Comparative analysis of the morphological features of the male and female corpora based on the American dating show “The Bachelor US” contestants’ speech. *Analele Universității din Craiova, Seria Stiinte Filologice, Lingvistica*. 2016. No 1–2. Pp. 96–104.
14. Shuter R. A field study of nonverbal communication in Germany, Italy, and the United States. *Communication Monographs*. 1977. Vol. 44, No 4. Pp. 298–305.
15. The Bachelor US. Seasons 12–18 (E1201...E1801). 2012–2018. URL: <https://abc.com/shows/the-bachelor> (дата звернення: 05.05.2018).
16. The Bachelor UA. Seasons 2–8 (E0201...E0801). 2012–2018. URL: <https://holostyak.stb.ua/ua/> (дата звернення: 05.05.2018).
17. Willis F. N., Rawdon V. A. Gender And National Differences In Attitudes Toward Same-Gender Touch. *Perceptual and Motor Skills*. 1994. Vol. 78, No 3. Pp. 1027–1034.

Romaniuk O. S. TOUCHING BEHAVIOR OF AMERICAN AND UKRAINIAN FEMALES IN ROMANTIC ENCOUNTERS

The article describes the influence of the dating culture on the touching behaviour. The comparative study demonstrates new insights into the distinct and matching cultural preferences regarding touch cues among American ($N_{US} = 170$) and Ukrainian females ($N_{UA} = 173$) employed during initial romantic encounters with the opposite-sex partner. The sample of the study includes eighteen groups of touching behaviour, comprising 418 touch cues employed by the American women and 267 touch cues used by the Ukrainian women. The above-mentioned touch cues of female touching behaviour have been grouped according to the focus of the subject: self-focused and other-focused. The self-focused touching behavior was characterized by seven subcategories: self-intimacies (holding hands in front, holding hands back, lower lip biting, face covering), preening (hair grooming, clothes straightening), and specialized signals (breast touching). Within these subcategories, the only difference was in the usage of self-intimacies touch cues. Specifically, the American females, unlike Ukrainian, ignored lower lip biting; and vice versa, the Ukrainian bachelorettes, unlike American, avoided holding hands back. Other-focused touching behavior was characterized by seven matching touch cues (i.e., hand-in-hand, kiss, handshake, pat, caress, dancing, and arm link) and four distinct touch cues (i.e., hug, jumping into partner's arms, rubbing noses, and shoulder massage), employed only by the American females. Both groups of the females were significantly different in the other-focused touching behavior; namely hand-in-hand (large effect size $\varphi = .53$), preferred by the American bachelorettes, and handshake (large effect size $\varphi = .51$), preferred by the Ukrainian bachelorettes. Also, they were different in other touch cues, namely kiss (small to medium effect size $\varphi = .12$) and pat (small to medium effect size $\varphi = .16$) were highly preferred

by the American females; and vice versa, holding hands in front (small to medium effect size $\varphi = .24$) by the Ukrainian females. Particularly, the American bachelorettes were proved to see no barriers to hugs, holding hand-in-hand, jumping into partner's arms, rubbing noses, shoulder massage, and kisses a perfect stranger in face-to-face encounters. Although for the Ukrainian bachelorettes too much contact was not perceived as the unwelcome intrusion into a perfect stranger's personal space, it was mostly concentrated on hand touch cues. Accordingly, the Ukrainian females preferred handshakes to hand-in-hand, kisses, caress, jumping into partner's arms, rubbing noses, shoulder massage, and pats, maintaining a semiformal style with a perfect stranger in the face-to-face encounters. Thus, the highest proportion of the other-focused touching behavior developed the theory of both dating cultures as high-contact.

Key words: touching behaviour, female touch cues, face-to-face encounters, initial romantic interaction, American dating culture, Ukrainian dating culture, romantic dyad.